

Bij de onderhandelingen over of naar aanleiding van het sluiten van sommige recente collectieve arbeidsovereenkomsten hebben zich een aantal wetgevingstechnische problemen voorgedaan. In het bijzonder heeft de FOD WASO het Secretariaat een aantal gedragsregels in herinnering gebracht. De FOD heeft ons ook de checklist bezorgd van de punten die hij controleert bij de indiening van de sectorale cao's en die ook geldt voor de interprofessionele cao's (zie bijlage).

Om de redactie van de collectieve arbeidsovereenkomsten van de Raad te vergemakkelijken, vindt u hierbij enkele elementen waarmee rekening moet worden gehouden en wordt er ook herinnerd aan een aantal regels die in de toekomst gevolgd moeten worden.

I. BASISREGELS

A. Artikel 16 van de wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités

1. De wettekst

" Art. 16. In de overeenkomst moet het volgende voorkomen :

1. de benaming van de organisaties die de overeenkomst aangaan;
2. de benaming van het paritair orgaan, indien de overeenkomst in zulk orgaan wordt aangegaan;
3. de identiteit van de personen die de overeenkomst sluiten en, indien zij buiten een paritair orgaan wordt aangegaan, de hoedanigheid waarin die personen optreden en eventueel de functie die zij in hun organisatie bekleeden;
4. de personen, de bedrijfstak of de ondernemingen en het gebied waarvoor de overeenkomst geldt, tenzij deze toepassing vindt op alle werkgevers en werknemers die ressorteren onder het paritair orgaan waarin de overeenkomst is gesloten;
5. de geldigheidsduur van de overeenkomst voor bepaalde tijd of **de wijze** en termijnen van opzegging van de overeenkomst voor onbepaalde tijd of voor bepaalde tijd met verlengingsbeding;
6. **de datum van inwerkingtreding**, indien de overeenkomst niet in werking treedt op de datum waarop zij wordt gesloten;
7. de datum waarop de overeenkomst wordt gesloten;
8. de handtekening van de personen die overeenkomstig artikel 14 tot ondertekenen bevoegd zijn of de in dit artikel bedoelde vermelding;
9. het ondernemingsnummer of de ondernemingsnummers voor overeenkomsten gesloten voor een onderneming of voor een groep van ondernemingen;

de vestigingseenheidsnummers van de entiteiten waar de overeenkomst van toepassing is, in de gevallen dat de onderneming of de ondernemingen uit meerdere zelfstandige entiteiten bestaat;
10. de datum **en het registratienummer** van de voorheen neergelegde collectieve arbeidsovereenkomst of collectieve arbeidsovereenkomsten die door de overeenkomst worden gewijzigd, verlengd of opgeheven¹."

---

¹ Wet van 29 maart 2012 houdende diverse bepalingen, artikel 55, inwerkingtreding: 9 april 2012.

2. Wat de toepassing van artikel 16 van de wet van 5 december 1968 betreft, heeft de FOD WASO onlangs drie punten over de uitvoering van die wetgeving verduidelijkt.

- a. Er moet worden voorzien in **de nadere regels** voor de opzegging van een cao van onbepaalde tijd of van bepaalde tijd met verlengingsbeding.

De FOD heeft het over het middel van die opzegging (gewone brief, aangetekende brief ...), aan wie de opzegging moet worden gericht en eventueel de regeling in de cao over de aanvang van de opzeggingstermijn.

Voorstel voor de slotbepalingen van alle cao's van onbepaalde tijd of van bepaalde tijd met verlengingsbeding:

"Deze overeenkomst is gesloten voor onbepaalde tijd. Zij treedt in werking op ...

Zij kan op verzoek van de meest gerede ondertekenende partij geheel of gedeeltelijk worden herzien of opgezegd, met inachtneming van een opzeggingstermijn van zes maanden.

De organisatie die het initiatief tot herziening of opzegging neemt, moet **in een gewone brief aan de voorzitter van de Nationale Arbeidsraad** de redenen ervan aangeven en amendementsvoorstellen indienen; de andere organisaties verbinden er zich toe deze binnen een maand na ontvangst ervan in de Nationale Arbeidsraad te bespreken."

- b. Het **registratienummer van de gewijzigde, verlengde of opgeheven cao's** moet worden vermeld.

Voorstel voor het vermelden van het registratienummer: " ... **overeenkomst geregistreerd op (datum) ... onder het nummer .../CO/300**".

Opmerking: De cao's van de NAR worden geregistreerd onder de nummers XXXXXX/CO/300 en dat nummer wordt opgenomen in het koninklijk besluit waarbij de cao algemeen verbindend wordt verklaard. Het wordt aan de NAR meegedeeld in de notificatie van de griffie van de algemene directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen van de FOD WASO waarin de registratie van de cao's wordt bevestigd.

Voorstel: Dat nummer voortaan opnemen in de chronologische tabel vóór de gecoördineerde cao's.

- c. De datum van inwerkingtreding van de cao's moet **zeker** zijn.

De FOD WASO heeft laten weten dat een datum van inwerkingtreding die gekoppeld is aan die van een wet geen problemen geeft, omdat de datum van inwerkingtreding van de cao kan worden vastgesteld wanneer de wet in het BS wordt gepubliceerd.

De Raad van State bepaalt het volgende in zijn "Beginselen van de wetgevingstechniek" (aanbeveling nr. 152.2) : "Stel de inwerkingtreding van een regeling niet vast door te verwijzen naar de inwerkingtreding van een andere regeling, behalve indien de bepalingen ervan onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en indien de inwerkingtreding van de regeling waarnaar wordt verwezen, zelf nog niet is vastgesteld."

B. Beginselen van de wetgevingstechniek van de Raad van State – Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten

De handleiding is terug te vinden op de website van de Raad van State en op het intranet van de NAR/Studiedienst. De meeste regels die erin zijn opgenomen, zijn toegepast op de cao's. Die handleiding is bovendien een goede bron van inspiratie wanneer redactionele problemen worden ondervonden bij de voorbereiding van de cao's.

Hieronder enkele antwoorden die de handleiding voorstelt voor problemen/vragen die bij de onderhandeling over en de redactie van sommige cao's van de NAR zijn gegaan.

1. Opschrift

Wanneer een cao wordt opgesteld die handelt over hetzelfde onderwerp als een bestaande cao, moet er een ander opschrift aan worden gegeven, om te vermijden dat die cao kan worden verward met een andere geldende cao.

2. Aanhef

a. Wijze van vermelding van regelingen en artikelen die als rechtsgrond worden aangevoerd

Er moet worden verwezen naar internrechtelijke regelingen die de rechtsgrond vormen zodanig dat hogere regelingen voorafgaan aan lagere. Regelingen van dezelfde rangorde worden chronologisch gerangschikt, te beginnen met de oudste. Uiteraard moet als eerste naar de wet van 5 december 1968 worden verwezen.

Zoals aangegeven in de formules F 3-2-1 tot F 3-2-8 van de beginselen van de wetgevingstechniek van de Raad van State moet elke vermelde regeling worden voorafgegaan door de woorden "**Gelet op**" en achtereenvolgens het volgende vermelden:

1) haar volledige benaming:

- ofwel alle identificatiegegevens zoals die blijken uit de bekendmaking van de regeling in het Belgisch Staatsblad in deze volgorde: de soort van de regeling (wet, decreet, ordonnantie, koninklijk besluit, besluit van de regering, enz.), het eventuele nummer, de datum en het officiële opschrift);
- ofwel de officiële citeertitel, d.i. de bijzondere benaming, bedoeld voor verwijzingen, die werd vastgesteld door de overheid van wie de regeling uitgaat;

- 2) de artikelen en de eventuele onderverdelingen ervan die de juiste rechtsgrond ervan vormen, zonder de opsomming van de artikelen te laten voorafgaan door het woord "inzonderheid");
- 3) de nog van kracht zijnde wijzigingen die de regeling, het artikel of de relevante onderverdeling van het artikel heeft ondergaan.

Hoe verwijzen naar een IPA of een regeerakkoord? De handleiding geeft hierover geen uitsluitsel. In principe gaat het niet om "rechtsregelingen", en zouden ze dus veeleer moeten worden opgenomen in de "overwegende".

b. Wijze van vermelding van de facultatieve vormvereisten (bijvoorbeeld een initiatiefadvies van de NAR)

Wat betreft de facultatieve vormvereisten die vermeld worden:

- 1) vermelden of ze vervuld zijn, volgend op de vermelding van verplichte vormvereisten;
- 2) weergeven in chronologische volgorde, te beginnen met de oudste;
- 3) telkens laten voorafgaan door het woord "**Overwegende**";
- 4) voor elk vormvereiste vermelden:
  - de aard (advies, betrokkenheid, overleg, ...);
  - naargelang het geval, hetzij de auteur, hetzij de overheid of overheden die instaan voor het vervullen van de vormvereiste;
  - eventueel het nummer;
  - de datum waarop de vormvereiste vervuld is.

De nog van kracht zijnde wijzigingen waarnaar wordt verwezen zijn die welke voortvloeien uit wijzigingsteksten die niet doelloos zijn geworden ten gevolge van latere wijzigingen. Deze wijzigingsteksten moeten worden vermeld naar tijdsorde, te beginnen met de oudste, zonder het opschrift en het relevante artikel op te geven, behalve indien deze preciseringen nuttig zijn. Zo is het nuttig het opschrift van de wijzigingstekst te vermelden wanneer twee teksten van dezelfde aard en met dezelfde datum bestaan en er kans op verwarring bestaat.

Het is ook nuttig het relevante artikel van de wijzigingstekst te vermelden wanneer deze talrijke bepalingen bevat, daar dit een snelle redactie van de bijgewerkte versie van de bepaling die de rechtsgrond vormt, vergemakkelijkt.

c. Eerst moeten alle "Gelet op" en vervolgens alle "Overwegende" worden vermeld; ze mogen dus niet door elkaar vermeld worden.

3. Plaats van de overgangsbepalingen

De overgangsbepalingen, die worden verantwoord door de afschaffing van een oude regeling, komen na de opheffingsbepalingen en voor de slotbepalingen.

Als de overgangsbepalingen na de slotbepalingen worden opgenomen, zouden ze in feite buiten de cao worden geplaatst en zouden ze ten hoogste nog de waarde van een commentaar hebben.

II. NOG ENKELE ANDERE WEETJES

A. Gedeeltelijke opheffing van een cao

Wanneer een cao gedeeltelijk wordt opgeheven, moeten niettemin **de slotbepalingen worden behouden**. Te onthouden wanneer de formule van gedeeltelijke opheffing als volgt luidt: "De collectieve arbeidsovereenkomst nr. ... van ... wordt opgeheven, met uitzondering van de artikelen ...".

B. Opsomming van een reeks al dan niet opeenvolgende artikelen

Niet: de artikelen 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, en 12, maar: de artikelen 1 tot 5 en 10 tot 12.

C. Een cao is een "wettekst": er mogen geen voetnoten in opgenomen worden.

D. Coördinatie van cao's

Voor de gemakkelijkerheid wordt aangeraden een concordantietabel te maken van de teksten die het voorwerp van de coördinatie uitmaken en de nieuwe tekst: die tabel kan eventueel als bijlage bij de nieuwe cao worden opgenomen.

Controleverslag - sectorale akte

Neerleggingsnummer:

Neerleggingsdatum:

De akte is een cao die beantwoordt aan de wettelijke definitie van een CAO	☺	☹
<i>Verplichte vermeldingen</i>		
❖ Het toepassingsgebied is vermeld: indien niet vermeld = van toepassing op alle werkgevers en werknemers die ressorteren onder het paritair orgaan	☺	☹
❖ Het toepassingsgebied is in overeenstemming met het ressort van het paritair orgaan: personen (=categorie van werknemers), gebied, bedrijfstak waarvoor de cao geldt	☺	☹
❖ Taal	☺	☹
➤ Nederlands	☺	☹
➤ Frans	☺	☹
➤ Duits	☺	☹
➤ De taalversies zijn in overeenstemming met elkaar	☺	☹
❖ Alle organisaties vertegenwoordigd in het paritair orgaan sluiten de cao	☺	☹
➤ Werkgever(s)	☺	☹
➤ ACV	☺	☹
➤ ABVV	☺	☹
➤ ACLVB	☺	☹
❖ Identiteit van de ondertekenaars	☺	☹
❖ De ondertekenaars zijn lid van het paritair orgaan	☺	☹
❖ Originele handtekeningen	☺	☹
❖ Datum van sluiten van de cao	☺	☹
❖ Datum van begin van de geldigheid: indien niet vermeld = datum van sluiten	☺	☹
❖ Geldigheidsduur	☺	☹
➤ Bepaalde tijd	☺	☹
▪ Datum tot datum	Code C1	
▪ Met verlengingsbeding	Code C2	
▪ Met opzeggingsbeding	Code C3	
○ Wijze van opzegging	☺	☹
○ Opzeggingstermijn	☺	☹
▪ Met bijzondere duurtijd	Code C5	
➤ Van onbepaalde tijd	Code C4	
○ Wijze van opzegging	☺	☹
○ Opzeggingstermijn	☺	☹
<i>Na te kijken vormvereisten</i>		
❖ De vermelde bijlagen zijn toegevoegd	☺	☹
❖ De cao wijzigt, verlengt of heft een andere cao op → de andere cao is geregistreerd? Neen → cao opvragen - Ja → de datum en het registratienummer vermelden	☺	☹
❖ Aantal pagina's		

1. ingeleid door:

Datum:

2. behandeld door:

Datum:

3. nazicht door:

Datum:

Voorlopige weigering: JA   NEEN